

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 10.

V Ljubljani, 9. sušca 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/8 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Panika v cerkvi. — Naš denarni zavod. — Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca. — Kršenje zakonov v Istri. — Iz naše organizacije — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Panika v cerkvi.

Dne 2. februarja letos se je zgodila v cerkvi v Lerchenfeldu na Dunaju grozna nesreča.

Popoldan ob 4. uri je bila tam pridiga za otroke. Duhovniki so razdali tiskana vabila in kateheti ter nune so privedli veliko množico otrok. Pridiga je bila taka, da je silno delovala na živce poslušalcev. Mnogo otrok si je želelo, da bi kmalu prišli iz mračne cerkve na svobodo. Ravno ko so ljudje poklekovali za blagoslov, se je zgrudilo devetnajstletno dekle, ki je klečalo blizu oltarja, na tla in začel jo je lomiti krč. Ljudstvo se je ustrašilo. Nastala je silna razburjenost. Pomirjevalne besede niso nič izdale. Slišati je bilo vse mogoče klice: »Stekel pes! — Ogenj! — Pomoč!« Nekateri so bili kakor v religiozni blaznosti, pa so kričali: »Hudič! Satan! Gospod, usmili se! Ven! Ven!« Vse je začelo tiščati ven. Odprta so bila samo ena vrata, dasi ravno ima cerkev pet izhodov. Nastala je grozna panika, boj za pot, mnogo ljudi je padlo na tla, drugi so jih pohodili. Morali so poklicati reševalno družbo, in kmalu se je zvedelo, da je bil en otrok mrtev, štirje otroci so bili na smrt poškodovani, 36 otrok pa je dobilo težke poškodbe. Tako grozno se je končala ta pridiga za otroke.

Tedaj se je ves civilizirani svet zgražal nad malomarnostjo cerkvenih faktorjev, ki so povzročili tu opisano nesrečo s tem, da niso dovolj poskrbeli za varnost skupaj nagnane šolske mladine.

Naravnost nedopustno je nadalje od dunajskega mestnega magistrata, ker ni prisilil dotičnih cerkvenih faktorjev, da bi preskrbeli za zadostno varnost one mladine, ki jo je le-ta takorekoč nagnal v cerkev. C. kr. okr. šol. svet dunajski je namreč izdal na neko prošnjo »Društva katoliških učiteljic in odgojiteljic v Avstriji« sledeči odlok:

Bezirksschulrat der k. k. Reichshaupt- u. Residenzstadt Wien. Z. 1506 ex 1905. Fastenpredigten für schulpflichtige Kinder.

Wien am 21. März 1905. An sämtliche Schulleitungen.

Der Bezirksschulrat der Stadt Wien hat das vom f. e. Ordinate empfohlene Ansuchen des Vereines »Katholischer

Lehrerinnen und Erzieherinnen in Österreich«, dahingehend Schulkinder, welche sich hiezu freiwillig melden, die hiezu allerdings angeregt werden können, auf die jedoch in dieser Richtung ein Zwang nicht ausgeübt werden darf, zur Anhörung von eigenen Kinder-Fastenpredigten von solchen Lehrpersonen führen zu lassen, die sich zur Begleitung und Überwachung dieser Kinder freiwillig erboten, genehmigend zur Kenntnis genommen. — Hievon wird die Schulleitung behufs Verständigung der Lehrpersonen in Kenntnis gesetzt.

Vom Bezirksschulrate der Stadt Wien.

Der Vorsitzende-Stellvertreter: Gugler.

Naj se nam ne ugovarja, da ta odlok ni nikakor bil izdan za to, da primora posamezne otroke k obisku takih pridig. Kdor pozna nasilnost in brezsrčnost naših katehetov, kadar gre za njih namene, ta pač ve, s kakimi sredstvi delujejo le-ti namestniki božji, da prisilijo šolarje k posameznim duhovnim vajam. Gorje onemu šolarju ali oni šolarici, ki ne gre v cerkev, kadar se zljubi gosp. katehetu.

Palica, zapor in obligatna „5“ v izpričevalu — to je še najmanjša kazen, ki zadene renitentne otroke. — O tem bi ravno slovensko učiteljstvo lahko napisalo cele folijante.

In kako razvpijejo one učitelje, ki se protivijo ustreči raznim prenapetim fanatikom ravno glede neplodne parade šolske mladine pri raznih cerkvenih opravilih! Za zgled nam bodi ravnokar končana časniška polemika zaradi verskih vaj med tržaško »Edinostjo« in ljubljanskim »Slovenec«.

»Edinost« je — kolikor velevala časniška dolžnost — priobčila le na kratko ono, kar so navedli tržaški učitelji proti skupnim pohodom nedeljskih maš, češ, kaki nevarnosti so izročeni otroci ravno pri takih skupnih pohodih cerkvenih opravil.

»Slovenec« se je razkoračil na široko in psoval »Edinost« prav po svoje.*) V podkrepilo svojega prava je objavil nekak poziv, ki ga je podpisalo (!!) menda 146 hišnih gospodarjev. Te podpise so pa dobili ravnotako, kakor nabirajo sedaj podpise zoper novo strašilo, zoper — civilni

*) To čaka sedaj nas.

zakon. — To so namreč podpisi štirinajstletnih deklic in dečkov.

Dotični klasični »protest« se glasi:

Slavno c. kr. namestništvo

v Trstu.

Podpisani starši, davkoplačevalci itd. v Sv. Križu pri Trstu so z veliko žalostjo doznali, da so gg. učitelji tržaškega mesta na svojem shodu napadali vero in krščansko naše prepričanje in celo zasramovali najsvetejše naše verske svetinje.

Podpisani starši s tem javno izjavijo, da protestirajo proti takemu postopanju učiteljstva in si usojajo povedati, da so otroci naši in da je proti naši vesti, ako pošiljamo otroke v šolo k brezverskemu učitelju.

Po državnem zakonu mora se mladina vzgojiti »v nравоverskem duhu«. Učitelj pa, kateri je proti Bogu, sv. veri, cerkvi, ne bo in ne more nikoli naših otrok podučevati »nравоverski«. Nam staršem ne zadostuje, ako učitelji učijo naše otroke pisati, brati in računati, ampak mi zahtevamo, da se naše otroke vzgoji za poštene kristjane in državljane.

Ker dobro vemo, da človek brez vere postane žival, protestiramo, da bi od nas plačani učitelji govorili ali delali proti veri.

Ker moramo mi s svojimi težko zasluženimi denarji plačevati učitelje, imamo pravico zahtevati, da se nam da poštene krščanske učitelje. Takih, ki nimajo vere in celo žalijo našo vero, ne maramo.

Mi podpisani smo kristjani, kristjani so bili naši očetje in mi hočemo imeti, da bodo kristjani tudi naši otroci. — K učitelju, kateri naše versko prepričanje zasramuje, nismo dolžni pošiljati svojih otrok v šolo.

Radi vsega tega podpisani odločno zahtevajo:

1. Da učitelji vzgoje naše otroke v »nравоverskem duhu«.
2. Da učitelji pustijo vero in cerkev pri miru.
3. Da se učitelji udeležijo šolskih svetih maš in nadzorujejo otroke.
4. Da se gg. učiteljem od kompetentne oblasti da vedeti, da je oče gospodar svojega otroka, ne pa brezverski učitelj.

Sv. Križ, na Božič 1905.

Priobčili smo ga v trajen spomin klerikalne nadutosti, ošabnosti in ignorance.

Pobožni ljudje se iz one grozne nesreče na Dunaju lahko pouče, da je hotel sam Bog pokazati svojim »vernim služabnikom«, da naj nikdar ne zlorablajo njegovega imena. Prst božji!

Katehet ima dovolj časa in prilike, da poučuje mladino in jo pomaga učitelju vzgajati versko nраво, kakor to hoče § 1. drž. šol. zakona. A katehet mora izpolnovati svojo dolžnost in ne sme zanemarjati ali celo opuščati verouka, kakor se to večkrat in zlasti ob volitvah prevečkrat zgodi.

Slovenskim staršem pa toplo polagamo na srce, da naj puščajo svoje otroke le tedaj v cerkev k skupnim duhovnim vajam, ako jim poklicani faktorji garantujejo, da je prekrbljeno v vsakem oziru za telesno varnost njih ljubljencev.

To je najmanje, kar smejo in tudi morajo zahtevati starši, da je poskrbljeno z vso vestnostjo in natančnostjo za telesno varnost njih otrok povsod, koder se zbirajo, pa bodi to potem v šoli ali v cerkvi ali kjerkoli. Taka zahteva je

toliko bolj opravičena, ako se otroci silijo in tirajo k takim shodom, ki imajo ves drug namen, kakor da ga zapazi slepo oko.

Tiste pa, ki provzročajo take in enake nesreče, bi bilo treba eksemplarično kaznovati, da bi jih enkrat za vselej minilo veselje, tirati nedolžno mladino v gotovo pogubo!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca svečna 1906 K 35.171-73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca?

(Dalje.)

4. Svoje bede smo krivi tudi sami.

Samenu sebi očitati slabosti, napake in krivde ni baš navadna stvar. Samega sebe spoznati je najtežje, ker je samoljubje ona sila, ki človeka odvrča od tega. Vendar ne smemo kot odgojitelji posnemati v tem našega klerikalizma. On noče vedeti in slišati o sebi nič slabega ali napačnega, zato je zabredel tako globoko. On zagovarja vsako slabost, pregreho in tudi največje lopovstvo svoje stranke, čeprav to bije verskim resnicam naravnost v obraz. On je največji sovražnik resnice, pravice, značajnosti in s tem tudi samega sebe. Odgojitelj mora biti nepristranski, pobijati mora napake, pregrehe in slabosti kateregakoli, če je to komu drago ali pa ne. Sam mora pa biti mož na svojem mestu, drugače je vse delo zaman. Bodimo torej pravični, denimo roko na srce in recimo: »Tudi mi smo krivi svoje bede, hoté ali nehoté, vedoma ali nevedoma, po lastni krivdi ali po krivdi drugih, ki je nismo znali pravočasno zavrniti!«

Učiteljstvo je sedaj izborno organizovano, to je vse res; resnica je pa tudi, da nas je zedinila — le sila. Priznati mora vsakdo, da smo se šele v najnovjšem času jeli krepko gibati; zedinila nas je lakota in klerikalna ošabnost. Predolgo časa smo spali tudi mi spanje pravičnega; predolgo časa smo le prosili, a ničesar dobili; predolgo smo imeli zupanje v človekoljubje, ker nismo še dobro poznali svojih prijateljev in sovražnikov. S tem smo jako veliko izgubili; ako bi nastopili v tem smislu, kakor v najnovjši dobi, pred 20 leti, gotovo ne bi bila naša usoda takšna, kakršna je danes. Današnji svet je že tak, da ima gluha ušesa za prošnje, otrplo srce za človekoljubje in nobenega smisla o važnosti in trpljenju ubogega trpina-delavca, bodi ta potem navaden težak ali delavec na polju prosvete. Le sila, odpor ali celo upor odpre tem ljudem oči, da začnejo misliti, kako bi sanirali tak neznosni položaj. Tako se je godilo do sedaj tudi z nami. Dokler smo prosili, nas ni slišal nihče — norca so se delali iz nas. Ko smo pa jeli ostro pisati, protestirati in zahtevati svoje zasluženno plačilo, ki nam ga jamči državni zakon, so nas slišali, priznali so milostno, da je treba tudi